

Strategiska innovationsprogram

En metastudie av sjutton nioårsutvärderingar – 2 juni 2026

Mona Hallström Hjort & Eva-Karin Anderman

Metastudiens ansats och avgränsningar

Syfte

- Syntes av 17 nioårsutvärderingar.
- Resonerande, reflekterande och tolkande ansats.
- Syftar inte till att jämföra programmen.
- Fokus på mönster och variationer för ökad förståelse av SIP-instrumentet.

Analysram och metod

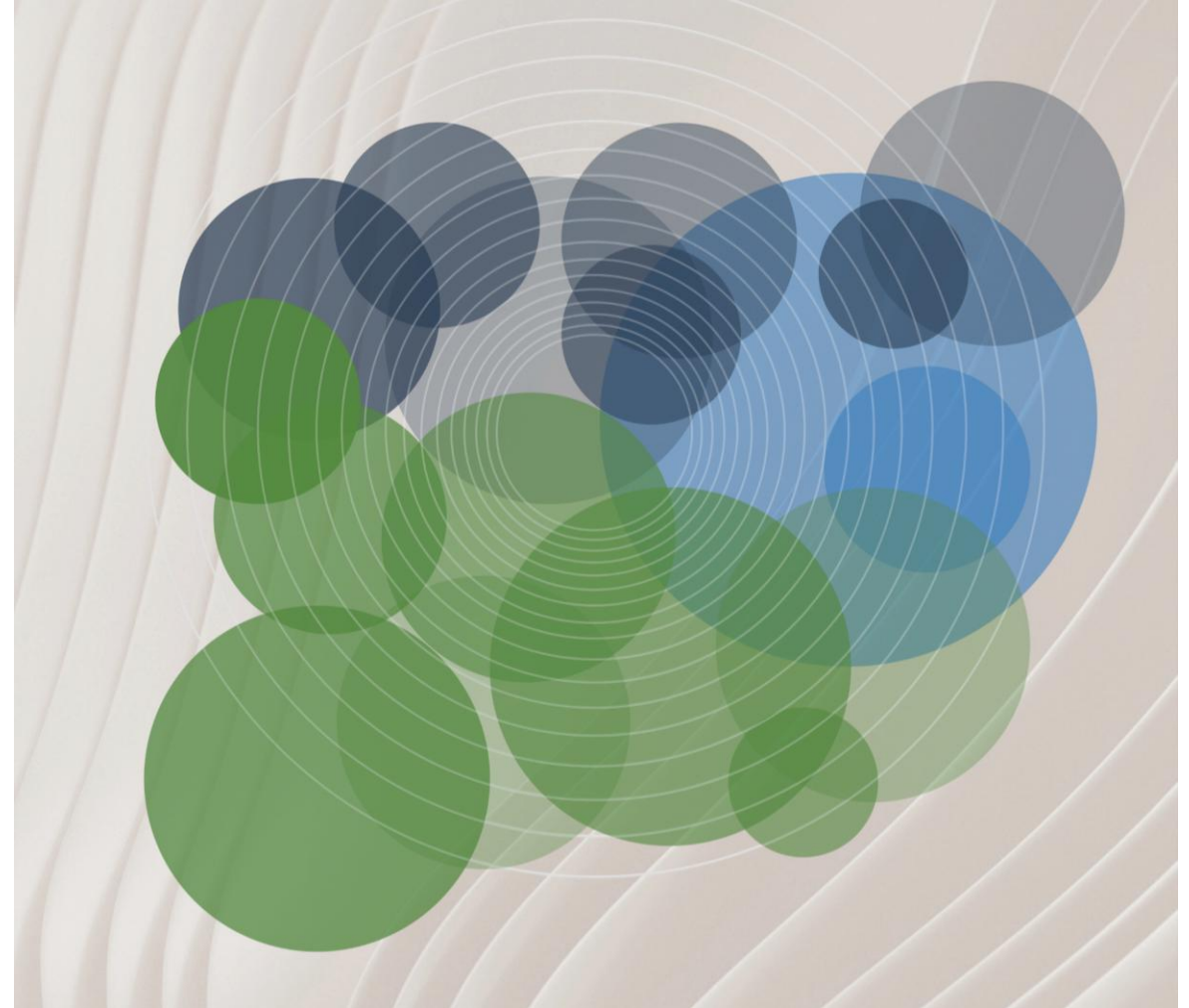
- Innovation som system som omfattar tekniska, organisatoriska, sociala och samhälleliga förändringsprocesser.
- Explorativ och syntetiserande metod som bedrivits i flera steg.
- Inte utgått från ett antal på förhand fastställda frågor eller egen datainsamling.
- AI-baserade verktyg har använts som stöd.

Avgränsningar:

- Baseras på nioårsutvärderingarna och speglar perspektiv, resultat och problemformuleringar i dessa
- Inte en aggregerad sammanställning och bedömning av resultat och effekter.

Strategiska innovationsprogram – kort bakgrund

- Strategiska innovationsområden
- Strategiska innovationsagendor
- 17 strategiska innovationsprogram (SIP) mellan 2013-2016
 - Uttalat efterfråge- och användarfokus
 - Aktörskonsortier bildade programkontor
 - Långsiktig finansiering

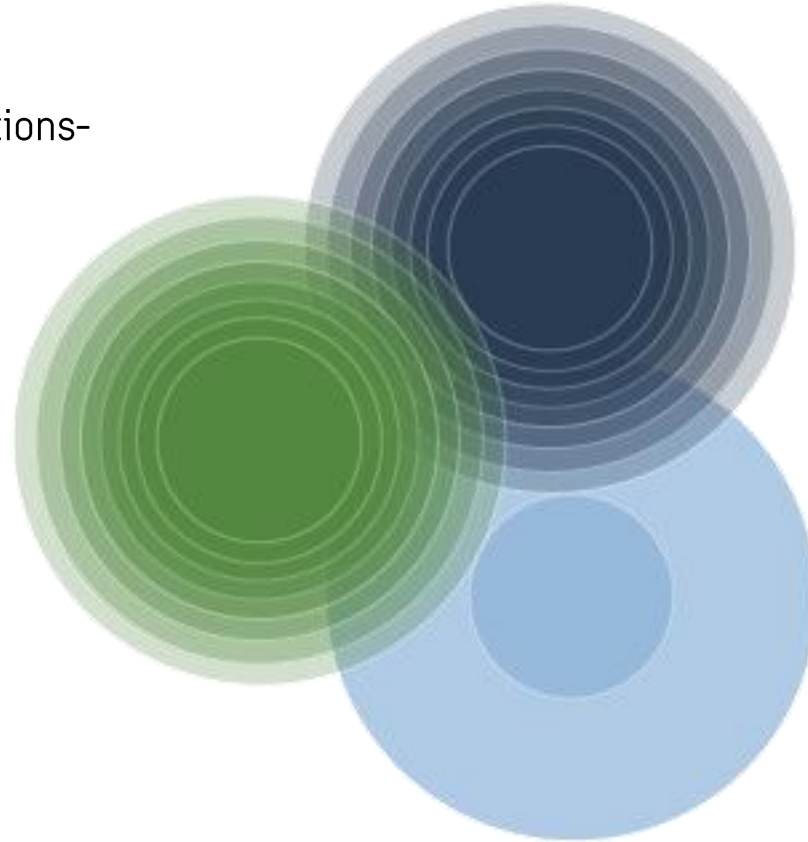
Vad har SIP-instrument övergripande bidragit med?

Samlat aktörer kring
gemensamma innovations-
agendor

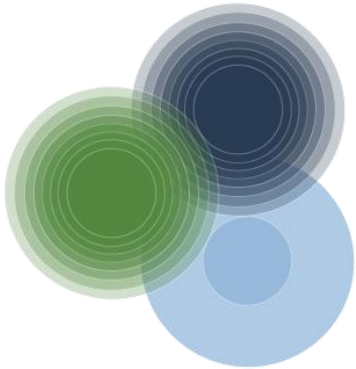
Byggt kunskap, kompetens
och innovations-förmåga

Skapat strukturer som
gör innovation möjlig

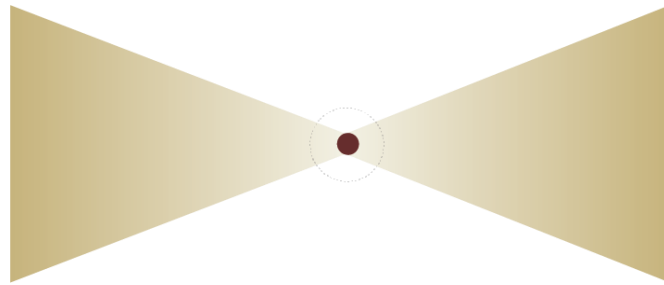
Skapat förutsättningar för
långsiktiga omställningar

Tre analytiska teman för att synliggöra mönster

Styrlogiker

Kunskapsbas

Aktörskonstellationer

Överlappande och samexisterande styrlogiker

- SIP-instrumentet rymmer flera styrlogiker.
 - Industrierorienterad styrlogik,
 - Systemorienterad styrlogik,
 - Missionsorienterad styrlogik,
- Programmen kombinerar i praktiken flera styrlogiker.
- Påverkar var tyngdpunkten i innovationsprocessen ligger och skapar olika förutsättningar för samverkan och implementering.
- Konkurrerar inte utan kompletterar.
- Bidrar till flexibilitet och anpassningsförmåga.

Industrierorienterad styrlogik

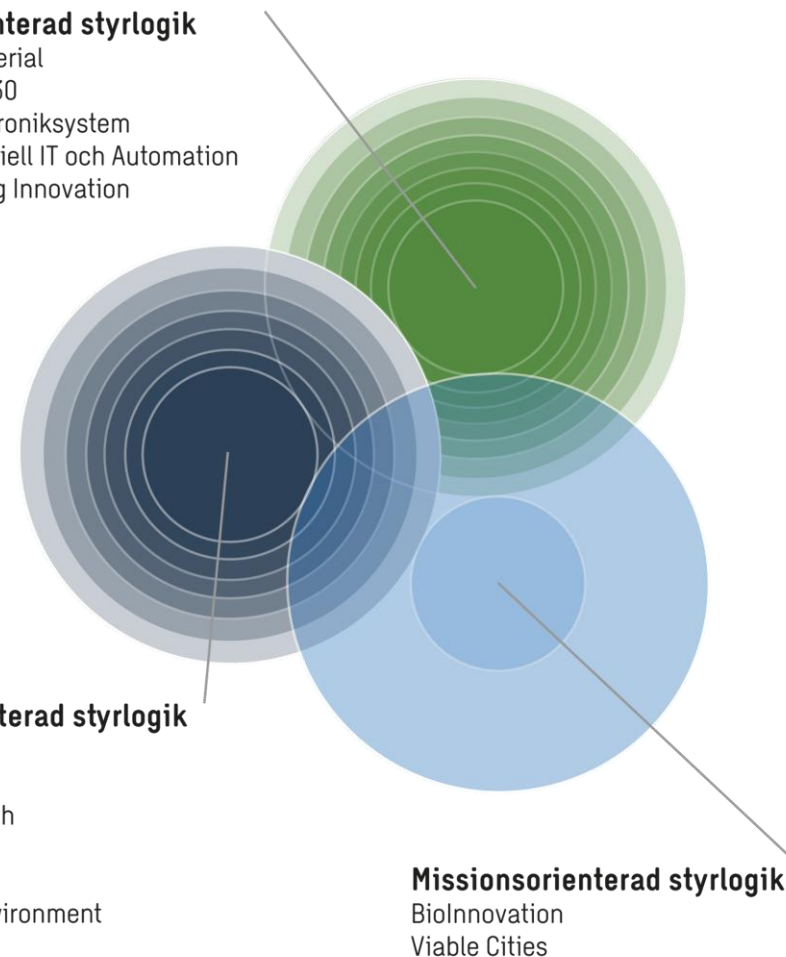
Metalliska material
Produktion 2030
Smartare Elektroniksystem
Processindustriell IT och Automation
Swedish Mining Innovation
LIGHTer
Innovair
SIO Grafen

Systemorienterad styrlogik

IoT Sverige
Swelife
Medtech4Health
Drive Sweden
RE:Source
Smart Built Environment
InfraSweden

Missionsorienterad styrlogik

BiInnovation
Viable Cities

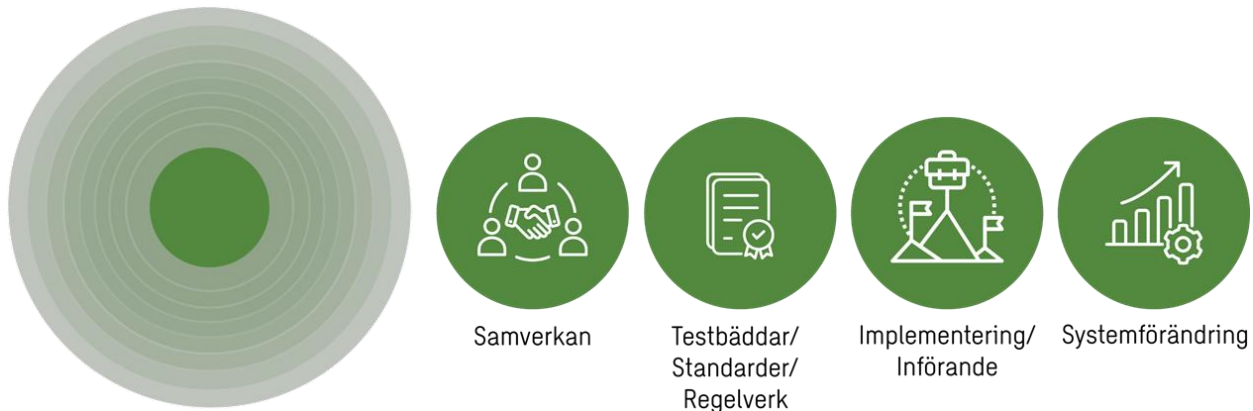

Industriorienterad styrlogik

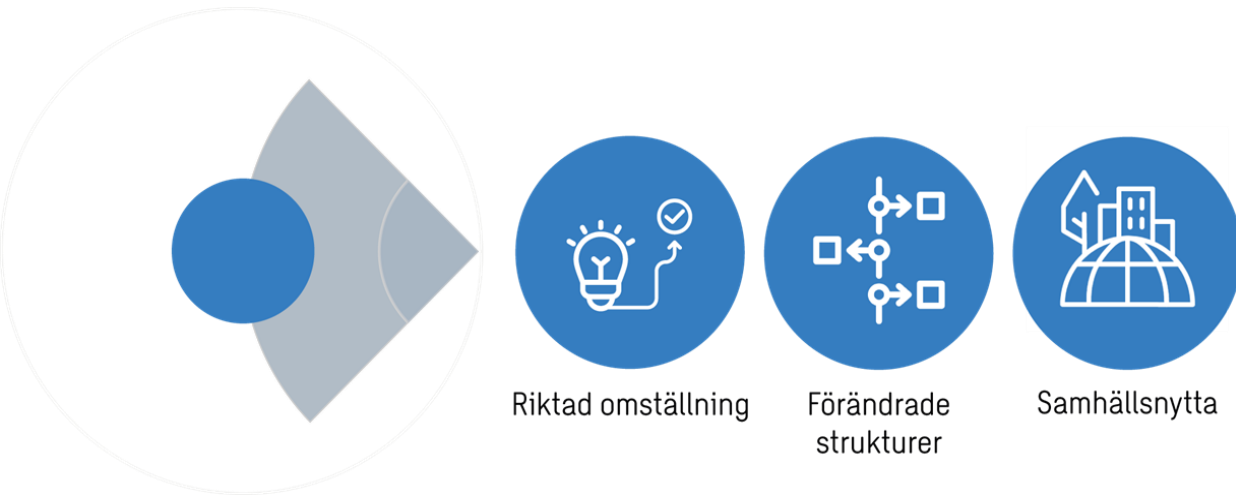
- Konkurrenskraft, teknikutveckling och industriell kapacitetsuppbyggnad.
- Oftare i tidiga och mellanliggande led: forskning, utveckling, demonstration och kompetensuppbyggnad.
- Relativt större möjlighet att påverka vägen mot användning, särskilt när aktörerna själva kontrollerar delar av värdekedjan.
- Stärker teknisk förnyelse, industriell förmåga, kompetens och långsiktig konkurrenskraft.

Systemorienterad styrlogik

- Koordinering, implementering och gemensamma strukturer, processer och arbetssätt.
- Oftare i mellanliggande och senare led: samordning, test, införande och utveckling av mottagarsystem.
- Skapar samordning, gemensamma strukturer och bättre förutsättningar för införande.
- Beroende av externa aktörer, regelverk, upphandling, organisatoriska villkor och mottagarkapacitet.

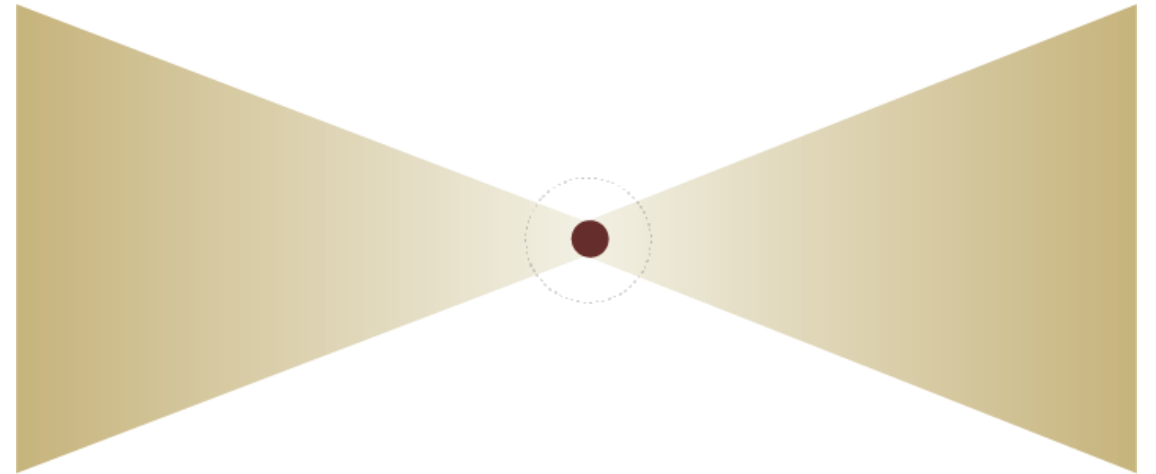
Missionsorienterad styrlogik

- Samhällsutmaningar, omställningsmål och riktning för systemförändring.
- Ofta i flera led samtidigt, med tyngd på mobilisering, riktning och omställning i praktiken.
- Beror på förändringar i flera delar av ett samhällssystem och ligger ofta delvis utanför programmets direkta kontroll.
- Bidrar med gemensam riktning, mobilisering kring omställningsmål och koppling mellan innovation, styrning och samhällsutmaningar.

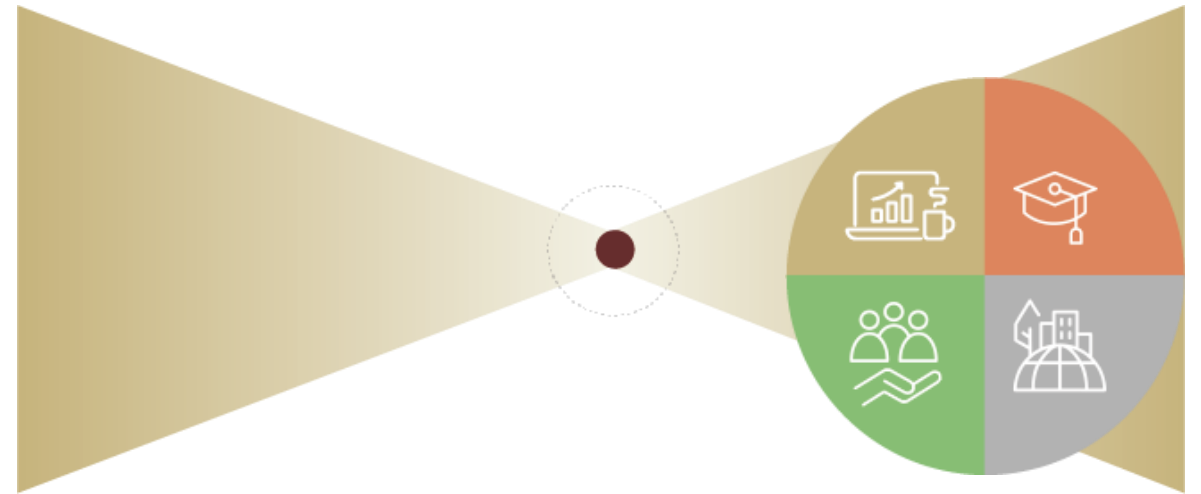
Kunskapsbasen och kunskapsformer

- Teknik, tillämpad naturvetenskap och life science dominerar.
- Programmen har bred samverkan mellan företag, akademi, offentlig sektor och andra aktörer.
- Industrierorienterade program - tyngdpunkt i tekniska och ingenjörsvetenskapliga perspektiv.
- System- och missionsorienterade program - oftare ett större inslag av frågor om styrning, implementering och samhällsprocesser.
- Institutionella, sociala och organisatoriska perspektiv.
- Praktisk och relationell kunskap utvecklas i genomförandet.

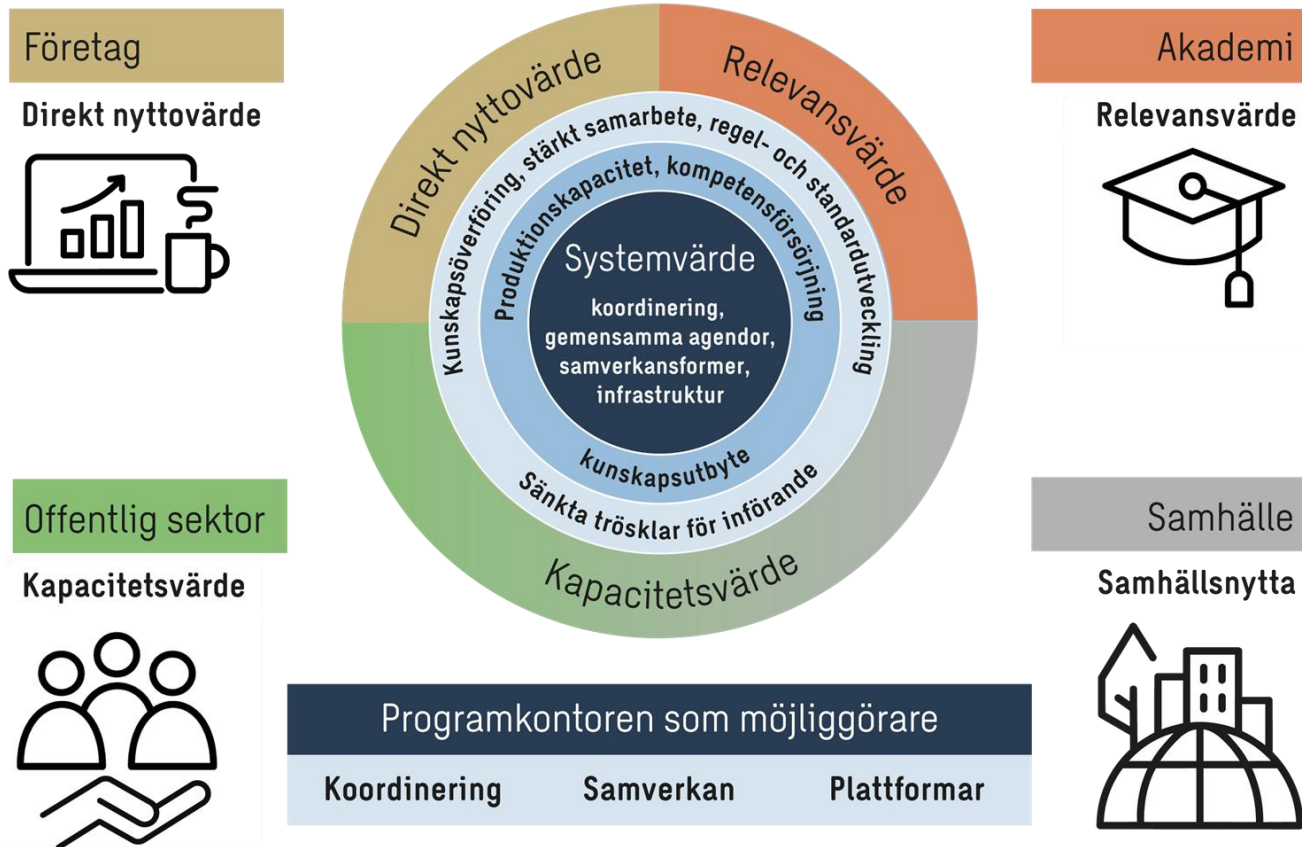

Mobilisering av aktörskonstellationer

- Näringsliv, lärosäten och forskningsinstitut utgör kärnan i nästan alla program.
- Ett antal tekniska universitet och forskningsinstitut återkommer.
- Varierar beroende på styrlogik och kunskapsbas.
- Aktörerna påverkar problemformulering, kunskapsmobilisering och tyngdpunkten i innovationsprocessen.
- Mobilisering är därför inte bara deltagande – utan en del av hur innovation organiseras och vilka förutsättningar för genomslag som skapas.

Olika typer av värdeskapande

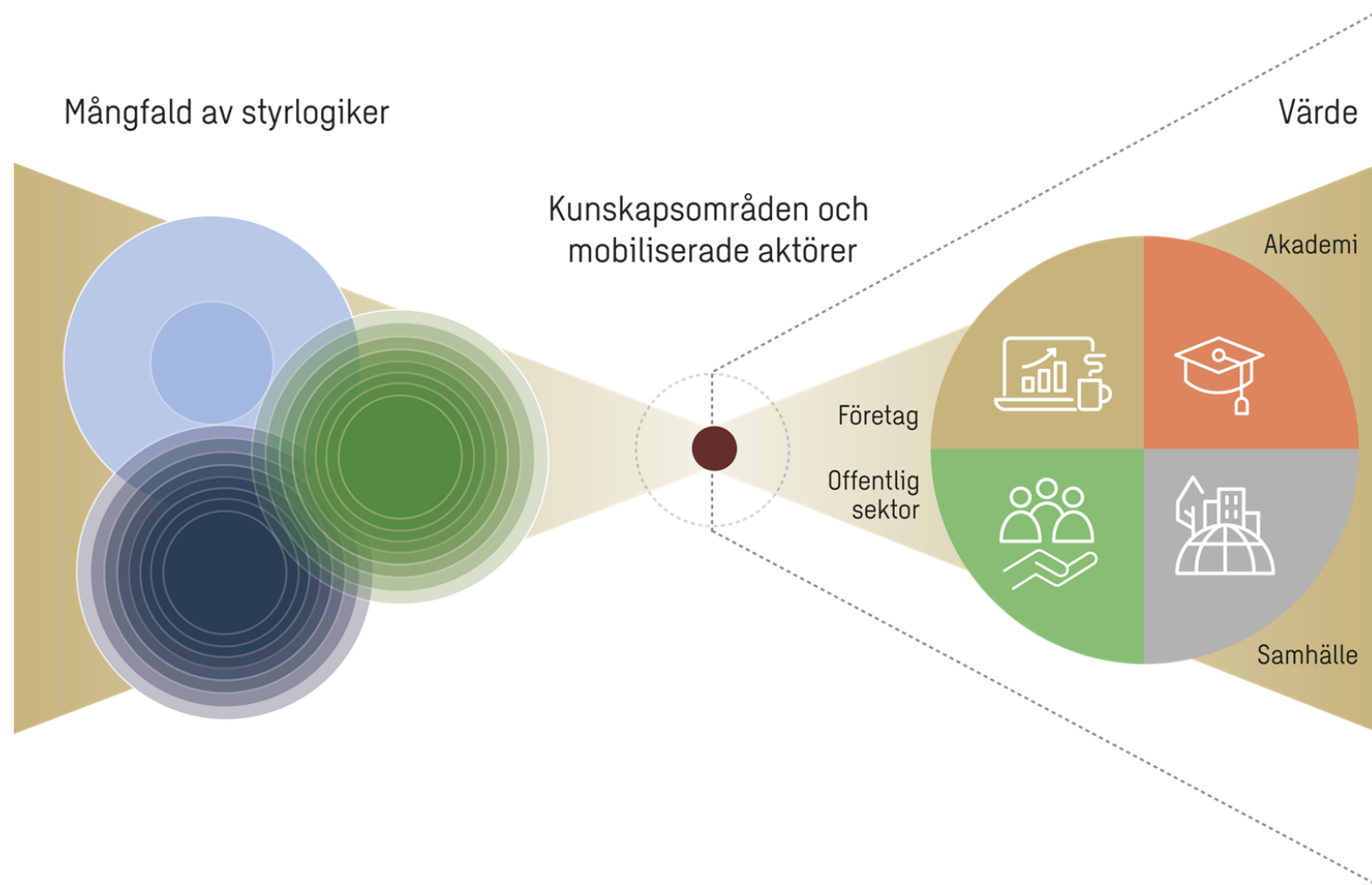

- **Systemvärde** – samordning, nätverk och gemensamma strukturer.
- **Förmågor och mekanismer** - som stärker innovationsarbetet
- **Direkt nyttovärde** – resultat och nytta hos deltagande aktörer.
- **Relevansvärde** – koppling mellan forskning, innovation och samhällsliga behov
- **Kapacitetsvärde** – stärkt förmåga att utveckla, testa och använda innovationer.
- **Programkontoren** - viktiga möjliggörare

SIP-instrumentets värde - det som ligger mellan projekten: samverkan, koordinering, gemensamma strukturer och programkontorens arbete med att bygga långsiktig innovationskapacitet.

SIP-instrumentets värdeskapande formas i samspelet

- Samexistens av flera styrlogiker – vilken förändring som programmen vill åstadkomma
- Kunskapsbasen – vilka perspektiv och lösningar som mobiliseras
- Aktörskonstellationer – vilka som deltar och driver förändringen

Några avslutande reflektioner

- Olika innovationsutmaningar kräver olika former av organisering.
- SIP-instrumentet skapar flera typer av innovationskapacitet.
- Praktisk och relationell kunskap central i genomförande och värdeskapande men är inte formaliserad i kunskapsbasen.
- Metastudien pekar på betydelsen av organisatorisk variation och flera former av kunskap i innovationssystemet.

